

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Δευτέρα 4 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α

Α1. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- α.** «ιδιόμορφος δανεισμός»
- β.** «Εθνικό κόμμα (Ιωάννης Κωλέττης)»
- γ.** «Αρχή της δεδηλωμένης»

Μονάδες 15

Α2. Να αντιστοιχήσετε τους αριθμούς της **Στήλης Α΄** (χρονολογίες) με τα γράμματα της **Στήλης Β΄** (γεγονότα). Δύο στοιχεία από τη **Στήλη Β΄** περισσεύουν.

Στήλη Α΄		Στήλη Β΄	
1.	1866	α.	ολοκλήρωση της διάνοιξης της διώρυγας του Σουέζ
2.	1908	β.	ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας
3.	1919	γ.	Ατυχής ελληνοτουρκικός πόλεμος
4.	1897	δ.	διάλυση της Ομάδας των Ιαπώνων
5.	1869	ε.	υποδιπλασιασμός του ελληνικού εμπορικού στόλου
		στ.	η χωρητικότητα των ελληνικών εμπορικών πλοίων ξεπερνά τους 300.000 τόνους
		ζ.	ναυπήγηση τριών θωρηκτών από το ελληνικό κράτος

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

Β1. Να παρουσιάσετε πως η άφιξη των προσφύγων μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922 μετέβαλε τα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας και πώς αξιολογείται η αντίδραση του κρατικού μηχανισμού στο ζήτημα της αποκατάστασής τους.

Μονάδες 12

Β2. Να παρουσιάσετε το πρόγραμμα του αγγλικού και του γαλλικού κόμματος ως προς την εσωτερική πολιτική και την οργάνωση του νέου ελληνικού κράτους.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ

Με βάση τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις να περιγράψετε τη διαδικασία μετακίνησης των πληθυσμών τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στο εξωτερικό κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα και ως τις αρχές 20ου, αναφέροντας επίσης τα αποτελέσματά της στην ελληνική κοινωνία.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Κατά τον 19^ο αιώνα [...] η ιστορική έρευνα ανέδειξε [...] ότι στο ελληνικό κράτος κατά την ίδια εποχή κυριαρχεί η μικροϊδιοκτησία της γης στον αγροτικό χώρο, η οποία ενισχύθηκε με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871 που προχώρησε σε μια πρώτη διανομή των εθνικών γαιών. Η μικροϊδιοκτησία αυτή της γης έχει ανάγκη την εργασία όλων των μελών της αγροτικής οικογένειας και, επομένως, η όποια αγροτική έξοδος παρατηρείται, τουλάχιστον μέχρι τη δεκαετία του 1870, έχει χαρακτήρα ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας.

Όσοι εγκαταλείπουν το χωριό είτε γίνονται μετανάστες που κατευθύνονται προς τη Σμύρνη, την Κωνσταντινούπολη και την Ανατολική Μεσόγειο και με τα εμβάσματά τους ενισχύουν τα εναπομείναντα μέλη της αγροτικής οικογένειας, είτε πάλι οδεύουν προς τις πόλεις και κυρίως στην Αθήνα, όπου, με όχημα την εκπαίδευσή τους την οποία μπορεί να στηρίξει η οικογένεια που παραμένει στον τόπο καταγωγής τους, μετατρέπονται στους πολυάριθμους υπαλλήλους του κρατικού μηχανισμού ή διαφορετικά συγκροτούν τα μεσαία και μικροαστικά στρώματα της πρωτεύουσας. [...] Το μικρό μέρος του πλεονάζοντος αγροτικού πληθυσμού που δεν μεταναστεύει μακριά από τον τόπο του και δεν στελεχώνει τον κρατικό μηχανισμό, προκειμένου να συμπληρώνει το εισόδημά του, είτε θα απασχολείται στις γειτονικές αγροτικές καλλιέργειες που έχουν ανάγκη από εργάτες γης, είτε θα προσανατολίζεται προς τα βιοτεχνικού και κυρίως εποχικού χαρακτήρα εργοστάσια στις πόλεις, χωρίς όμως να

διαρρηγνύει τις σχέσεις του με το χωριό, όπου παραμένει η οικογένειά του και μπορεί να επιστρέφει. Η κατάσταση αυτή θα ανατραπεί με την κρίση της σταφιδοκαλλιέργειας των χρόνων 1890 και την υπερπροσφορά εργασίας λόγω της αγροτικής εξόδου. [...]

Μία από τις σημαντικές μεταβολές που συντελούνται επίσης μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους και κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, είναι η ανάπτυξη των πόλεων, με την Αθήνα να παρουσιάζει τους πλέον έντονους ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού της, ο οποίος ανάμεσα στο 1856 και το 1907 πενταπλασιάζεται. [...] Συγχρόνως, με κύρια οικονομική δραστηριότητα το εξωτερικό εμπόριο, θα αναπτυχθούν νέες πόλεις- λιμάνια, όπως ο Πειραιάς, η Ερμούπολη και ο Βόλος.

Μαρία Κορασίδου, «Επισκόπηση της ιστορικής εξέλιξης της ελληνικής κοινωνίας κατά τον 19^ο αιώνα», **Η Ελλάδα στον 19^ο και 20^ό αιώνα**, επιμ. Α. Μουσιδής, Σ. Σακελλαρόπουλος, εκδ. Τόπος, Αθήνα 2010, σελ. 40-41

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

Η μετανάστευσις εν τω δήμω Τριπόλεως

«Από το 1892 οι περισσότεροι πιεζόμενοι οικονομικά κάτοικοι της Τρίπολης άρχισαν να μεταναστεύουν πέρα από τον Ατλαντικό ωκεανό. [...] Δεν άργησαν να καταφθάνουν οι επιστολές των πρώτων μεταναστών, στις οποίες παρουσίαζαν στους συγγενείς και φίλους τους την Αμερική ως την πραγματική χώρα των ονείρων τους και τους προέτρεπαν να τους μιμηθούν πηγαίνοντας εκεί, όπου θα εργάζονταν με κέρδος, και αρκετές φορές τους έστελναν και τα έξοδα του ταξιδιού. Έτσι άρχισε η ομαδική μεταναστευτική κίνηση υποβοηθούμενη και από τους πράκτορες των μεταναστευτικών εταιρειών [...]. Οι πράκτορες αυτοί, οι οποίοι είναι εγκαταστημένοι ακόμη και στα χωριά, εξαιτίας του προσωπικού τους συμφέροντος, καθώς αμείβονται γενναία για κάθε υποψήφιο μετανάστη, προσπαθούν να πείσουν όσο το δυνατό περισσότερους παριστάνοντας στους απλοϊκούς χωρικούς την κατάσταση στην Αμερική ως εξαιρετική.»

Μηνόπουλος Γ. Θεόδωρος, «Η μετανάστευσις εν τω δήμω Τριπόλεως», **Η Ελληνική Μετανάστευσις. Μελέται των δευτεροετών φοιτητών**, Φροντιστήριο Δημόσιας Οικονομίας και Στατιστικής, Αθήνα 1917, σελ. 77-78.

Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε ωστόσο η ορθογραφία τους.

ΘΕΜΑ Δ

Με βάση τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- στην κατάσταση που επικράτησε μεταξύ των επαναστατημένων Ελλήνων αναφορικά με το ζήτημα της διαχείρισης της εξουσίας κατά τους πρώτους μήνες της Επανάστασης και να την αιτιολογήσετε (μονάδες 10)
- στην εξέλιξη των σχέσεων ανάμεσα στις παρατάξεις που συγκροτήθηκαν κατά τη διάρκεια της Β' Εθνοσυνέλευσης του Άστρους (1823) (μονάδες 7) και
- στις επιπτώσεις που προέκυψαν από την επικράτηση του πνεύματος διχασμού μεταξύ των επαναστατημένων Ελλήνων το αμέσως επόμενο διάστημα (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α'

Παρουσιασθείς (σημ.: ο Δ. Υψηλάντης) εις Ύδραν (σημ.: το καλοκαίρι του 1821) ως πληρεξούσιος του Γενικού επιτρόπου της Αρχής, υποδέχεται και αναγνωρίζεται υπό των προκρίτων [...] εκείθεν μεταβαίνει εις Άστρος [...], όπου, αφ' ου τον υπεδέχθησαν τα μέλη της Γερουσίας και πολλοί των προκρίτων της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδος και των Νήσων, και των οπλαρχηγών και στρατιωτών, μετέβησαν όλοι εις το εν Βερβένις στρατόπεδον να συμβουλευθώσι περί των πραγμάτων. [...] Τότε οι ολιγαρχικοί, [...] τον δίδουσι να εννοήση ότι δεν τον αναγνωρίζουσιν ως τοιούτον οποίος επαρουσιάσθη, και δεν τον παραχωρούσι την εξουσίαν, την οποίαν εν ονόματι της Αρχής της εταιρείας αντιποιείται. Αυτοί ζητούσι να επικυρώση την Γερουσίαν των, να διευθύνη δε τα πράγματα, και να κινή τα στρατεύματα, παρά των συγγενών και των οικείων των διοικούμενα, κατά τας αποφάσεις της Γερουσίας, ήτις έμελλε να ήναι το συμβούλιόν του [...] Ο δε Υψηλάντης [...] εννοεί να ήναι υπέρτατος άρχων και να διευθύνη τα τε πολιτικά και τα πολεμικά κατά τινάς όρους· να ήναι δε ο πληρεξούσιος αρχιστράτηγος της Ελλάδος και τα στρατεύματα να εξαρτώνται και να διευθύνονται απολύτως από αυτόν· θέλει και να διορισθή αντί της Γερουσίας ειδός τι συμβούλιον, να χρησιμεύση ως φροντιστήριον, δια να προμηθεύη τ' αναγκαία δια τον πόλεμον.

Ν. Σπηλιάδη, «Απομνημονεύματα (Α' 203-213)»,

Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές, Γ' Λυκείου, Αθήνα 1998, σελ. 92-93

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

Οι κατατρεγμένοι όμως από τους Τούρκους κλέφτες και οι άλλοι στρατιωτικοί αποκτούν σιγά σιγά δύναμη, γιατί αυτοί γίνονται οι φυσικοί αρχηγοί του επαναστατημένου λαού. Έτσι έρχονται αντιμέτωποι των κοτζαμπάσηδων, των πολιτικών, όπως ονομάζονται τώρα, οι οποίοι δεν είναι καθόλου πρόθυμοι να υποχωρήσουν και να τους παραχωρήσουν τη δύναμη και τη επιρροή στις λαϊκές μάζες

την οποία ασκούσαν αιώνες τώρα. [...] Η πρώτη περίοδος του εμφυλίου ξεκινά σαν σύγκρουση του στρατιωτικού κόμματος της «μαχαιοκρατίας», που αντιπροσωπεύεται κυρίως από τον Κολοκοτρώνη, με το κόμμα των πολιτικών, «των καλαμαράδων», [...] , και λήγει κατά τα μέσα του 1824 με την επικράτηση των πολιτικών, κυρίως των δυνατών προκρίτων της Αχαΐας Ανδρέα Ζαΐμη και Ανδρέα Λόντου που επηρεάζουν την κυβέρνηση Λ. Κουντουριώτη.

Α. Βακαλόπουλος, **Νέα ελληνική ιστορία 1204-1985**, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 185- 186

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ΄

Μετά τον Μαΐο του 1824, διάφοροι Πελοποννήσιοι ηγέτες άρχισαν να καλούν σε ανταρσία. Την ίδια στιγμή οι αντίπαλοί τους, με επικεφαλής τους αδερφούς Κουντουριώτη και τον Ιωάννη Κωλέττη, προσπαθούσαν να εντάξουν στο στρατόπεδό τους Στερεοελλαδίτες οπλαρχηγούς με επιστολές σαν την παρακάτω (πιθανόν συντάχθηκε από τον Ι. Κωλέττη).

Οι Μοραΐτες ελύσσαξαν από τα πολλά πλούτη, τα οποία ήρπασαν από τους Τούρκους, [...] και προσπαθούν ν' αντικαταστήσουν [...] τους μπέηδες και τους αγάδες. Και σεις τρέχετε αυτού χωρίς ψωμί, χωρίς τσαρούχι, χωρίς φορέματα, με μίαν παλαιοκάπαν, καταβασανίζεσθε. Τι λοιπόν περιμένετε; Άλλην αρμοδιότεραν και ευτυχεστέραν διά σας περίστασιν δεν θέλει εύρετε ποτέ, δια να πλουτίσετε μεγάλοι και μικροί. Τώρα άνοιξαν διά σας δύο πηγαί πλούτου, οι λίρες του δανείου και τα πλούσια λάφυρα του Μωρέως.

Δ. Κόκκινος, **Η Ελληνική Επανάσταση**, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1959- 1960, τομ. 4, σελ. 509.

Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε ωστόσο η ορθογραφία τους.